

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเล่นว่าวไทยและจีน : ภูมิหลังและพัฒนาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการการเล่นว่าวของไทยและจีน และเพื่อวิเคราะห์คุณค่าของวัฒนธรรมการเล่นว่าวไทยและจีน โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ตำนาน บันทึกการบอกเล่า ความเชื่อ พิธีกรรม และรูปแบบการเล่นว่าวทั้งของไทยและจีน แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบให้เห็นความสอดคล้องและแตกต่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ ดังมีสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเล่นว่าวไทยและจีน : ภูมิหลังและพัฒนาการ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

5.1.1 ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการการเล่นว่าวของไทยและจีน

การเล่นว่าวของไทยและจีน มีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการ สรุปได้ดังนี้

1) **ประวัติความเป็นมาของว่าว** สำหรับวัฒนธรรมการเล่นว่าวของไทยมีบันทึกในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย ส่วนการเล่นว่าวของจีน มีต้นกำเนิดในสมัยชุนชิว (770-256 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ประเทศจีนเป็นชาติแรกที่ประดิษฐ์ว่าว มีความเป็นมายาวนานกว่า 2,000 ปี หลังจากนั้นได้รับความนิยมอย่างสูง การเล่นว่าวจึงได้แพร่หลายไปประเทศอื่น ๆ ตามเส้นทางการค้าขาย รวมทั้งประเทศไทย ว่าวจีนมีหลักฐานระบุชื่อผู้สร้างว่าวตัวแรก แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีการจดบันทึกล่าช้ากว่าจีน ว่าวเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่สะท้อนภูมิปัญญาของคนไทยและคนจีน ได้รับความนิยมมากตั้งแต่กษัตริย์มาจนถึงสามัญชน สรุปได้ว่า ว่าวจีนมีอายุนานกว่าว่าวไทย โดยมีการบันทึกที่เกี่ยวกับประวัติการเล่นว่าวที่ละเอียดชัดเจนในแต่ละยุคสมัย ส่วนประวัติว่าวของไทยมีบันทึกเป็นบางยุคสมัยเท่านั้น

2) **พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของว่าว** ว่าวมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ได้รับความนิยมและเสื่อมความนิยมแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

ในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา มีความนิยมเล่นว่าวในหมู่เจ้านาย และมีจุดมุ่งหมายของการเล่นว่าว คือ เพื่อความสนุกสนานและใช้ในพิธีกรรม และต่อมาในสมัยราชอาณาจักรอยุธยา เริ่มแพร่หลายไปสู่สามัญชน ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ใช้ประโยชน์ว่าวในสงคราม และมีการแข่งขันว่าวจุฬากับว่าวปักเป้า ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีการแข่งขันกีฬาว่าวอย่างเป็นทางการในประเทศ โดยเฉพาะการแข่งขันระหว่างวังหลวงกับวังหน้า จนมีคำกล่าวที่ว่า “วังหลวงทรงจุฬา วังหน้าทรงปักเป้า” และทำให้ประเพณีแข่งว่าวจุฬา-ปักเป้า ได้รับความนิยมเรื่อยมาโดยใช้สนามหลวงเป็นสถานที่แข่งขันสำคัญ ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการเขียนกฎเกณฑ์และกติกาการแข่งขันว่าวเป็นครั้งแรก ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงตั้งสมาคมกีฬาว่าว มีพระยาภิรมย์ภักดี (บุญรอด เศรษฐบุตร) เป็นนายกสมาคมกีฬาสยามคนแรกและได้เรียบเรียงตำราว่าวพันทัน ใน พ.ศ 2464 และต่อมามีธุรกิจการทำว่าวขายเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ และมีอาชีพการทำว่าว

ในประเทศจีน สมัยแรก ๆ นิยมเล่นกันในหมู่เจ้านายหรือผู้ที่มีฐานะชั้นสูง เพราะเทคนิคการผลิตว่าวไม่ได้เผยแพร่ไปในสามัญชน ก่อนสมัยราชวงศ์ถัง ใช้ว่าวเกือบทั้งหมดเพื่อส่งข่าว และใช้เป็นเครื่องมือที่ขนส่งอาวุธดินปืนในสงคราม ในสมัยราชวงศ์ถัง บ้านเมืองสงบสุขเจริญรุ่งเรือง กษัตริย์ส่งเสริมเทศกาลแข่งเม้ง เกิดการเล่นว่าวที่ได้รับความนิยมในเทศกาลแข่งเม้ง นอกจากนี้ ในด้านอุตสาหกรรมมีพัฒนาการการทำกระดาษ กระดาษใช้อย่างแพร่หลาย การเล่นว่าวได้เผยแพร่ถึงสามัญชน และแพร่หลายไปต่างประเทศตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง โดยเฉพาะการใช้เทคนิคการพิมพ์เรื่องราว และลวดลายอย่างสวยงามบนตัวว่าว สมัยราชวงศ์ซ่งได้ เริ่มมีการทำอาชีพทำว่าวขายเป็นสินค้าโภคภัณฑ์และมีร้านเปิดขายว่าวหรือเป็นโรงงานประดิษฐ์ว่าว ต่อมาในยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นยุคที่ว่าวจีนได้พัฒนาการมาจนถึงจุดสูงสุด มีเทศกาลงานแข่งขันว่าวได้พัฒนาขึ้นมาเป็นเทศกาลว่าวนานาชาติระหว่างประเทศที่ยิ่งใหญ่

3) ประเภทของว่าว ว่าวในประเทศไทยแบ่งประเภทตามรูปแบบว่าว ภูมิภาค และความนิยม ส่วนว่าวในประเทศจีนแบ่งประเภทตามลวดลายว่าว รูปแบบและโครงสร้างของว่าว ภูมิภาค นอกจากนี้อาจจะแบ่งประเภทตามขนาดของว่าว และการใช้ประโยชน์ของว่าว แม้แต่จะใช้วัสดุที่คล้ายกัน แต่ประเภทว่าวไทยกับประเภทว่าวจีนก็มีความต่างกันอย่างมาก ในประเทศไทยมีว่าวจุฬาวาวปักเป้า ว่าวอีลุ่ม ว่าวตุ้ยตุ้ย เป็นต้น เป็นว่าวที่เรียบง่าย ไม่ค่อยมีลวดลายและไม่มีตัวอักษร แต่ว่าวจีนมีความหลากหลาย มีสัตว์ปีก แมลง และปลา เป็นต้น และที่โดดเด่นที่สุดคือ ภาพวาดศิริมงคลที่อยู่บนว่าว โดยคิดว่า ว่าวจีนมีชนิดว่าวและความประณีตมากกว่าว่าวไทย

4) วิธีการเล่นว่าว วิธีการเล่นว่าวไทยกับว่าวจีนไม่ได้ต่างกันนัก มีวิธีการเล่นว่าวสี่ขั้นตอน คือ การเลือกว่าว การเลือกสถานที่ การสังเกตลม และการเล่นว่าว

5.1.2 คุณค่าของวัฒนธรรมการเล่นว่าวไทยและจีน

สรุปผลการวิจัย การเล่นว่าวไทยและจีนมีคุณค่าของวัฒนธรรมที่เหมือนกันและแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการเมือง ว่าวไทยและจีนมีคุณค่าที่เหมือนกันคือ ว่าวเป็นอุปกรณ์เล่นกันในกลุ่มเจ้านาย และนำมาใช้ในการสงคราม เช่นเดียวกับการเล่นว่าวจีนในช่วงเวลาก่อนสมัยราชวงศ์ถัง

2) ด้านสังคม ว่าวมีประโยชน์ช่วยส่งเสริมความเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย เช่น ช่วยปรับปรุงวิสัยทัศน์ในการมองระยะไกล และใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร

3) สิ่งสำคัญคือว่าวไทยมีคุณค่าด้านวัฒนธรรม ทำให้ได้เห็นชีวิต กิจกรรม ที่เป็นวัฒนธรรมของคนไทย ดังเช่น การนำว่าวไปถวายเพื่อแก้บน และมีสำนวนที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนว่าวจีนมีความเชื่อว่า การเล่นว่าวให้สูงและไกล แล้วตัดสายป่านจะเป็นการปลดปล่อยความทุกข์ มีการวาดภาพต่าง ๆ บนว่าวทำให้มีความหวังในการดำรงชีวิต และมีความหมายในการขอพรอายุยืนยาว เถลิงฉลอง ศิริมงคล

4) ด้านเศรษฐกิจ ทั้งไทยและจีนมีการจัดกิจกรรมการเล่นว่าวเพื่อการแข่งขันในประเทศ และระหว่างประเทศ ได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจให้มาชมการแข่งขัน เป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้มีการประดิษฐ์ว่าวเป็นอาชีพ ส่งเสริมอาชีพและอุตสาหกรรมเพื่อขายว่าวออกไปอย่างกว้างขวาง และนำไปขายต่างประเทศ เป็นการเพิ่มรายได้ให้คนในสังคม

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างว้าวไทยและว้าวจีน พบว่า ในจีนไม่มีการใช้ว้าวเพื่อเป็นเครื่องกำบังเหมือนในประเทศไทย และไทยไม่มีการใช้ว้าวเพื่อวัตถุประสงค์ระหว่างทางรวมทั้งการใช้ว้าวขนส่งคนขึ้นท้องฟ้าแบบในประเทศจีน

ในด้านพัฒนาการและการเผยแพร่ คนไทยทำว้าวได้มีน้อยลง และส่วนใหญ่คือซื้อมาส่วนในประเทศจีน มีวิธีการทำว้าวที่ได้พัฒนามาก มีโรงงานที่ทำว้าวเปิดขึ้น และหมู่บ้านในเมืองเหวยฟางเป็นหมู่บ้านที่ได้ทำว้าวจำนวนมาก นำไปขายที่ต่างประเทศด้วย

5.2 อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการเล่นว้าวของไทยและจีน ผลการวิจัยได้พบว่า ประเทศไทยและประเทศจีนมีประวัติการเล่นว้าวยาวนาน แต่ว้าวจีนสามารถสืบประวัติย้อนหลังได้ชัดเจนและนานกว่าว้าวไทย และมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ว้าวจีนกับว้าวไทยมีลักษณะร่วมและแตกต่างกัน และได้รับความนิยมและเสียมความนิยมแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 สอดคล้องสมมติฐานข้อ 1 คือการเล่นว้าวทั้งในประเทศไทยกับประเทศจีนมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสถานที่สอดคล้องกับ พวงผกา คุโรวาท (2539 : 46) กล่าวว่า วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงช้าหรือเร็ว นอกจากขึ้นอยู่กับกาลเวลาแล้วยังขึ้นกับสมาชิกของสังคมนั้น ๆว่าจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือไม่ นอกจากนี้ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้นอยู่เสมอ มีทั้งปรับปรุงและเสริมสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิโชค วิเชียร (2554) ที่ศึกษาเรื่อง “ว้าวกับวิถีชีวิตพื้นฐาน” ที่พบว่า ว้าวสะท้อนให้เห็นจิตวิญญาณของความเป็นไทย จนถึงการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของสังคม การใช้รูปแบบของว้าวเป็นสิ่งสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีความผูกพันกับสังคมไทยมานาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัยคือ เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของวัฒนธรรมการเล่นว้าวไทยและจีน พบว่า ว้าวเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อชาวจีนและชาวไทย มีคุณค่าในด้านสะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี การเมือง เศรษฐกิจ และสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของทั้งสองประเทศ โดยที่ว้าวเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน ดังคำกล่าวที่ว่า ว้าวเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ควบคู่อยู่กับสังคมมนุษย์เสมอ การเล่นว้าวส่งเสริมสุขภาพ ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลิน และช่วยให้ทั้งคนไทยและคนจีนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้มนุษย์มีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ ช่วยส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สอดคล้องสมมติฐานคือ วัฒนธรรมการเล่นว้าวให้คุณค่าในด้านวิถีชีวิต ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของไทยและจีน ที่มีลักษณะเหมือนและแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคุณค่าของการละเล่น ตามที่ สาโรจน์ มีวงษ์สม (2542 : 102-103) กล่าวว่า การละเล่นมีคุณค่าทั้งด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม เช่น ในด้านวัฒนธรรม การละเล่นได้เสริมสร้างพละทานามัยให้สมบูรณ์ ช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ให้เจริญ เช่น ทักษะการใช้สายตา การสังเกต ทักษะการเคลื่อนไหวว่องไวจะเป็นต้น เป็นคุณค่าที่ส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจ ปลูกฝังให้มีคุณธรรม นอกจากนี้ ส่งเสริมความเจริญทางสติปัญญา เช่น ฝึกให้ใช้ความคิด ฝึกให้มีไหวพริบ ฝึกการคาดคะเนเหตุการณ์ เป็นต้น

และในด้านสังคม การละเล่น สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมไทยในด้านต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพทั้งทางกายและจิตใจ ฝึกให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบของ Wang lijiao (2555) พบว่า ตำนานและประเพณีเป็นภาพสะท้อนของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเราสามารถเข้าถึงสังคมและวัฒนธรรมของชาติใดชาติหนึ่งได้ เป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ทำให้เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของไทยและจีนผ่านการเล่นว่าวของแต่ละชาติ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะหัวข้อศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบศิลปะพื้นเมืองไทยกับศิลปะพื้นเมืองจีนที่เกี่ยวกับทำว่าว
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจีนโดยผ่านการเล่นว่าว
3. ควรศึกษาวิเคราะห์บทบาทและคุณค่าของการเล่นว่าวในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
4. ควรศึกษาผลของการเล่นว่าวหรือการแข่งขันว่าวที่มีต่อสุขภาพองค์รวม เช่น การฝึกสายตาของเด็ก การได้ออกกำลังกายกลางแจ้ง การฝึกสมาธิ เป็นต้น